

راهکارهای تعاونی برای توسعه توانمندی‌های بنگاههای اقتصادی کوچک و متوسط

ارائه شده در اجلاس گروه کشورهای G-15 قاهره، مصر

اشاره

گروه کشورهای G-15 از سال ۱۹۹۰ تشکیل شده و اکنون اعضاء آن به ۱۹ کشور رسیده است. کشور جمهوری اسلامی ایران نیز از اوایل سال جاری به گروه مزبور که متشکل از کشورهای در حال توسعه ۴ قاره جهان می‌باشد، پیوسته است. اجلاس کارشناسی این گروه در اوایل اسفند ماه جاری در شهر قاهره پایتخت کشور مصر با موضوع توسعه بنگاههای کوچک و متوسط اقتصادی که به اختصار SME نامیده می‌شود برگزار شد و در آن آقایان منوچهر یزدانی مشاور وزیر تعاون، جعفر عسکری مدیرکل تحقیقات و پژوهش حضور داشتند. مقاله حاضر که در سمینار مزبور به زبان انگلیسی ارائه شد، راهکارهای تعاونی را برای توسعه توانمندیهای انحصاری SME ایران و سایر کشورهای جهان توصیه می‌کند.

○ جعفر عسگری

مدیرکل تحقیقات و پژوهش وزارت تعاون

مقدمه

علیرغم آنکه تعریف واحد و استاندارد برای بنگاههای اقتصادی کوچک و متوسط (SME) در ایران ارائه نشده است و مجامع و سازمان‌های مختلف از تعاریف متفاوتی استفاده می‌کنند، اما با این حال تعداد بنگاههای اقتصادی کوچک و متوسط بر مبنای تعریف تعداد کارکنان بسیار زیاد و گسترده در فعالیتهای مختلف اقتصادی در آینه آمار جای گرفته‌اند. براساس آخرین سرشماری‌های انجام شده در ایران تعداد کل بنگاههای اقتصادی کشور بالغ بر ۵/۳ میلیون واحد می‌باشد که ۳/۲ میلیون واحد آن به صورت خانوار بهره‌بردار در بخش کشاورزی و ۲/۱ میلیون واحد دیگر به صورت کارگاه تولیدی و خدماتی در

بخشهای معدن، صنعت، آب و برق و گاز،

بازرگانی، حمل و نقل و سایر فعالیتهای

خدمات فعالیت می‌نمایند. ۹۵/۸ درصد

واحدهای مزبور دارای تعداد کارکنان کمتر

از ۱۰ نفر بوده و غالب آنها هنوز به شیوه

سنتی به تولید کالاها و خدمات می‌پردازند

و به دلیل اندازه واحد اقتصادی خود

نمی‌توانند با بهره‌گیری مناسب از تغییرات

تکنولوژیک در جهان از توانمندیها و

پتانسیل‌های بالقوه خود برای تولید کالاها

و خدمات بیشتر و بهتر و به ایفای نقش و

جایگاه بهتر در اقتصاد ملی از نظر تولید،

اشتغال و صادرات بپردازند.

در گزارش حاضر وضعیت اقتصادی و

تولید واحدهای SME در ایران و مسایل و

محدودیت‌های آنها، به اختصار تشریح

شده و راهکارهای تعاونی برای توسعه

توانمندی‌های اقتصادی واحدهای SME به

عنوان یک رویکرد جدید، پیشنهاد و ارائه

شده است.

لازم به توضیح است که به دلیل

محدودیت‌های آماری موجود در ارتباط با

واحدهای SME در ارائه و تحلیل اطلاعات،

اجباراً، از آمارهای سالهای مختلف استفاده

شده است.

بخش اول - وضعیت موجود واحدهای

SME در ایران

براساس سرشماری عمومی فعالیتهای

اقتصادی سال ۱۳۷۳ تعداد کل کارگاههای

اقتصادی (به استثناء خانوارهای بهره‌بردار

کشاورزی) بالغ بر ۲۱۴۶۲۰۰ واحد

می‌باشد که ۶۲/۰ درصد آنها دارای یک نفر

شاغل، ۹۲/۱ درصد دارای ۱ تا ۵ نفر شاغل

و ۹۵/۸ درصد دارای ۱ تا ۱۰ نفر شاغل

می‌باشد. توزیع بنگاههای مزبور به تفکیک

فعالیتهای اقتصادی به شرح جدول شماره

۱ می‌باشد.

جدول ۱- تعداد و درصد کارگاههای اقتصادی در ایران برحسب تعداد کارکنان در سال ۱۳۷۳

کد ISIC	شرح فعالیت	کل کارگاهها		کارگاههای دارای ۱ تا ۵ نفر شاغل		کارگاههای دارای ۱۰ تا ۱۰۰ نفر شاغل		کارگاههای دارای بیش از ۱۰۰ نفر شاغل	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
	جمع	۲۱۴۶۲۰	۱۰۰/۰	۱۹۹۹۰۷۰	۹۳/۱۴	۲۰۵۷۱۳۶	۹۵/۸۰	۸۹۰۶۴	۴/۱۴
الف	کشاورزی، شکار، ماهیگیری	۲۹۴۵۴	۱/۳۷	۲۷۰۸۱	۹۱/۹۴	۲۸۳۲۳	۹۶/۱۶	۱۱۳۱	۳۱/۸۳
ب	ماهیگیری	۴۸۷	%۲	۳۱۲	۶۴/۰۶	۳۴۵	۷۰/۸۴	۱۴۲	۲۹/۱۵
پ	استخراج معدن	۱۵۶۱	%۷	۵۲۱	۳۳/۳۷	۷۹۸	۵۱/۱۲	۷۶۳	۴۸/۸۷
ت	صنعت و ساخت	۴۰۳۱۳۸	۱۸/۷۸	۳۷۴۶۶۳	۹۲/۹۳	۳۸۹۷۹۲	۹۶/۶۸	۱۳۳۴۵	۳/۳۱
ث	تأمین برق، گاز و آب	۶۷۳۹	۰/۳۱	۴۲۶۱	۶۳/۲۲	۴۹۶۴	۷۳/۶۶	۱۷۷۵	۲۶/۳۲
ج	ساختن	۳۳۲۴۰	۱/۵۴	۲۹۸۰۳	۸۹/۶۶	۳۰۹۵۰	۹۳/۱۱	۲۲۹۰	۶/۸۸
چ	عمده فروشی، خرده فروشی و تعمیر و سایل نقلیه موتوری و شخصی و خانگی	۱۱۵۰۸۵۷	۵۳/۶۲	۱۱۴۱۳۶۷	۹۹/۱۷	۱۱۴۶۹۹۸	۹۹/۶۶	۳۸۵۹	۰/۳۳
ح	هتل و رستوران	۶۰۵۱۳	۲/۸۱	۵۸۲۵۲	۹۶/۲۶	۵۹۵۷۲	۹۸/۴۴	۹۴۱	۱/۵۵
خ	حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات	۳۲۸۷۷	۱/۵۳	۲۶۰۳۷	۷۹/۱۹	۲۸۷۵۲	۸۷/۴۵	۴۱۲۵	۱۲/۵۴
و	واسطه گریهای مالی	۱۴۷۸۳	۰/۶۸	۷۶۰۲	۵۱/۴۲	۱۱۴۸۷	۷۷/۷۰	۳۲۹۵	۲۲/۲۹
د	مستغلات، اجازه و فعالیتهای کسب و کار	۵۱۹۹۶	۲/۴۲	۴۹۵۴۴	۹۵/۲۸	۵۰۶۶۵	۹۷/۴۴	۱۳۳۱	۲/۵۵
ر	اداره امور عمومی، دفاع و تأمین اجتماعی	۱۴۵۳۱	۰/۶۷	۵۴۶۷	۳۷/۶۲	۷۶۲۳	۵۲/۴۶	۶۹۰۸	۴۷/۵۳
ز	آموزش	۱۰۶۰۸۸	۴/۹۰	۴۸۴۰۲	۴۵/۶۲	۶۵۴۴۸	۶۱/۶۹	۴۰۶۴۰	۳۸/۳۰
ژ	بهداشت و مددکاری اجتماعی	۴۵۵۶۲	۲/۱۲	۳۸۴۰۲	۸۴/۲۸	۴۰۶۵۳	۸۹/۲۲	۴۹۰۹	۱۰/۷۷
س	سایر فعالیتهای خدمات عمومی اجتماعی و شخصی	۱۹۵۳۷۴	۹/۱۰	۱۸۷۳۵۶	۹۵/۸۹	۱۹۰۷۷۵	۹۷/۶۴	۳۶۱۰	۱/۸۴

مرکز آمار ایران

بر اساس آخرین سرشماری های انجام شده در ایران تعداد کل بنگاههای اقتصادی کشور بالغ بر ۵/۳ میلیون واحد می باشد که ۳/۲ میلیون واحد آن به صورت خانوار بهره بردار در بخش کشاورزی و ۲/۱ میلیون واحد دیگر به صورت کارگاه تولیدی و خدماتی در بخشهای معدن، صنعت، آب و برق و گاز، بازرگانی، حمل و نقل و سایر فعالیتهای خدمات فعالیت می نمایند.

همانطور که مشاهده می شود کارگاههای تولیدی و خدماتی که دارای ۱۰ نفر و بیشتر شاغل می باشند فقط ۲/۱ درصد می باشد. با توجه به اینکه اکثریت قریب به اتفاق واحدهای کشاورزی (۲/۲ میلیون خانوار) دارای کارکنان کمتر از ۱۰ نفر هستند و نیز ۹۵/۸ درصد کل کارگاههای تولیدی و صنعتی دارای کمتر از ۱۰ نفر شاغل می باشند لذا مشخص می شود که بنگاههای اقتصادی دارای کمتر از ۱۰ نفر شاغل در اقتصاد ایران نقش اساسی دارند. اطلاعات جدول شماره ۱ از

طرف دیگر نشان می دهد که ۵۵/۸ درصد کل بنگاههای کوچک و متوسط در بخش عمده فروشی، خرده فروشی و تعمیر وسایل نقلیه و خانگی فعالیت می کنند و پس از آن بخش صنعت با ۱۸/۸ درصد در مرتبه بعدی قرار گرفته اند.

از طرف دیگر در بخش صنعتی که موتور محرکه اقتصاد محسوب شده و سهم آن در تولید ناخالص داخلی معادل ۱۵ درصد می باشد، تعداد شاغلان کارگاههای صنعتی دارای بیش از ۱۰ نفر شاغل برابر ۸۷۵۵۲۹ نفر می باشد که مجموعاً ۱۲

به طور کلی ملاحظه می شود که واحدهای بزرگ صنعتی با برخورداری از سرمایه گذاری های بیشتر، تجهیزات تکنولوژیک، تسهیلات مالی و اعتبارات دولتی، رانتهای اقتصادی در زمینه انرژی و سایر منابع، در مقایسه با واحدهای کوچک صنعتی، که به طور عمده به روش سنتی به تولید کالا ادامه می دهند، از عملکرد نسبی مناسبی برخوردار نمی باشند که دلایل عمده آن را بایستی در شیوه مدیریت و مالکیت واحدهای بزرگ از یک طرف و اندازه واحدهای اقتصادی از طرف دیگر جستجو نمود.

بخش دوم - راهکارهای تعاونی برای توسعه توانمندیهای بنگاههای اقتصادی کوچک و متوسط همانطور که در بخش اول ملاحظه شد

درصد کل اشتغال کشور را عهده دار می باشند. عملکرد اقتصادی واحدهای SMI در مقایسه با واحدهای صنعتی بزرگ (دارای ۱۰ شاغل و بیشتر) در قالب شاخصهای ستانده، ارزش افزوده و شاخصهای بهره وری کار در جدول شماره ۲ نشان داده شده و گویای آنت است که:

۱- در سال ۱۳۷۳ کارگاههای صنعتی که دارای ۱ تا ۵ نفر شاغل می باشد، در تبال هریک ریال مزد و حقوق پرداختی ۵/۸ ریال ارزش افزوده حاصل شده و حال آنکه در کل بخش صنعتی این شاخص برابر ۲/۸ ریال و در کارگاههای صنعتی دارای ۵۰ شاغل و بیشتر این شاخص برابر ۲/۳ ریال می باشد.

۲- در سال ۱۳۷۳ نسبت ستانده به داده در کارگاههای صنعتی دارای ۱ تا ۵ نفر شاغل برابر ۱/۵۵، در کل صنایع برابر ۱/۲۵ و در صنایع دارای ۵۰ نفر شاغل و بیشتر برابر ۱/۴۶ بوده و عملکرد بهتر کارگاههای صنعتی کوچک را گویا می باشد.

۳- در سال ۱۳۷۳ مزد و حقوق پرداختی سالانه در سطح کل صنایع برابر ۴/۲ و در سطح صنایع بزرگ ۵/۸ و در سطح صنایع ۱ تا ۵ نفر کارکنان برابر ۲/۲ میلیون ریال است.

۴- به طور کلی ملاحظه می شود که واحدهای بزرگ صنعتی با برخورداری از سرمایه گذاری های بیشتر، تجهیزات تکنولوژیک، تسهیلات مالی و اعتبارات دولتی، رانتهای اقتصادی در زمینه انرژی و سایر منابع، در مقایسه با واحدهای کوچک صنعتی، که به طور عمده به روش سنتی به تولید کالا ادامه می دهند، از عملکرد نسبی مناسبی برخوردار نمی باشند که دلایل عمده آن را بایستی در شیوه مدیریت و مالکیت واحدهای بزرگ از یک طرف و اندازه واحدهای اقتصادی از طرف دیگر جستجو نمود.

بخش دوم - راهکارهای تعاونی برای توسعه توانمندیهای بنگاههای اقتصادی کوچک و متوسط همانطور که در بخش اول ملاحظه شد

جدول ۲- شاخصهای بهره‌وری کارگاههای صنعتی کشور (سال ۱۳۷۳)

شاخص	متوسط کل صنایع	(۱-۵) نفر شاغل	(۶-۹) نفر شاغل	(۱۰-۴۹) نفر شاغل	۵۰ نفر شاغل و بیشتر
بهره‌وری هزینه شاغلین (نسبت ارزش افزوده به هزینه شاغلین)	۳/۸۱	۵/۷۸	۴/۱۲	۴/۰۹	۳/۴۴
بهره‌وری نیروی کار (نسبت ارزش افزوده به تعداد کارکنان)	۱۶/۳۵	۱۲/۵۸	۱۰/۵۷	۱۲/۳	۱۹/۹
نسبت ارزش ستانده به ارزش داده	۱/۴۵	۱/۵۵	۱/۳۸	۱/۳۳	۱/۴۶
نسبت ارزش افزوده به ارزش هزینه‌های واسطه‌ای	۰/۷۲	۰/۷۵	۰/۵۷	۰/۴۹	۰/۷۹
نسبت مزد و حقوق سالانه به تعداد شاغلین	۴/۲۹	۲/۱۸	۲/۵۷	۳/۰۱	۵/۷۹

منبع: سرشماری از کارگاههای صنعتی - مرکز آمار ایران

جدول ۳- تعداد شرکت‌های تعاونی تأمین نیاز تولیدکنندگان در پایان سال ۱۳۷۸

ردیف	گرایش تعاونی	تعداد تعاونی	سرمایه (میلیون ریال)	تعداد اعضا	تعداد اشتغالزایی
۱	تأمین نیاز تولیدکنندگان	۱۸۴۹	۲۰۱۸۷۱/۴	۲۴۹۶۶۶	۲۶۷۰۲۲
۲	صنوف خدماتی فنی	۱۶۱	۲۳۲۴۳/۹	۲۲۵۴۴	۲۳۲۴۳
۳	خدمات مصرف‌کنندگان	۱۳۴	۱۴۱۸۸/۱	۲۲۱۵۶	۲۲۹۹۶
۴	تأمین نیاز صنوف توزیعی	۱۶۳۶	۱۲۱۲۹۵/۳	۱۴۶۵۱۲	۷۷۵۳۹
	جمع	۳۷۸۰	۳۶۰۵۹۸/۹۰	۴۴۰۸۷۸	۳۹۰۸۰۰

جدول ۴- تعداد شرکت‌های تعاونی فرش دستباف در پایان سال ۱۳۷۸

ردیف	گرایش	تعداد تعاونی	سرمایه (میلیون ریال)	تعداد اعضا	تعداد اشتغالزایی
۱	تولیدی	۷۲۰	۲۰۳۱۸۷/۹	۸۷۸۲۰	۱۱۷۴۳۲
۲	تأمین نیاز تولیدکنندگان	۱۰۲	۳۷۷۸/۲	۵۳۶۱۵	۶۰۷۹۴
	جمع	۸۲۲	۲۴۰۹۶/۹	۱۴۱۴۳۵	۱۷۸۲۲۶

واحدهای SME در ایران از نظر تعداد بسیار زیاد و به ترتیب اهمیت در بخشهای بازرگانی، صنعت و رشته‌های خدمات توزیع شده‌اند. واحدهای مزبور قابلیت پتانسیل‌های بالقوه بسیار زیادی برای توسعه از نظر تولید، صادرات و بهره‌وری دارند اما شیوه سازماندهی و مدیریت آنها و موضوع اندازه واحد اقتصادی، اجازه استفاده از قابلیت‌های بالقوه آنها را نمی‌دهند و ضروری است سازماندهی نوینی برای ارتقاء توانمندیهای آنها بررسی و ارائه شود. به عبارت روشنتر واحدهای SME در شرایط متحول و متغیر جهان در هزاره سوم میلادی، برای حضور موفق در بازارهای پرقابلیت داخلی و

خارجی نیازمند موضوعات و دانشهای جدیدی در زمینه تحقیق و توسعه (R&D) بازاریابی، تکنولوژی، صادرات و... می‌باشند تا بتوانند با تولید کالاها و خدمات با کیفیت بهتر و قیمت تمام شده کمتر در بازارهای داخلی و خارجی رقابت نمایند اما کوچک بودن اندازه این واحدها و نیز توان محدود مالی، اقتصادی و تکنولوژیکی آنها اجازه انجام اقدامات فوق‌الذکر را نمی‌دهد و در نتیجه علی‌رغم تحولات سریع تکنولوژیک و جهانی شدن اقتصاد (Globalization) و سخت‌تر شدن رقابت، واحدهای SME روز به روز به مسخودیت‌های بیشتری در این زمینه برخورداری می‌شوند.

راهکار علمی و اجرایی مناسبی که برای غلبه بر این مشکل ارائه می‌شود این است که واحدهای SME باید در گروههای همگن و در سطوح جغرافیایی مختلف برای عملی کردن نیازهای مشترک خودشان، یعنی تحقیق، توسعه، آموزش، تکنولوژی، بسته‌بندی، صادرات و... یک شرکت تعاونی تأسیس نمایند و ضمن حفظ هویت خصوصی خود و با سرمایه‌گذاری خود در تعاونی مزبور به توسعه و ارتقاء توانمندی‌ها و قابلیت‌های خود برای حضور موفق در بازارهای داخلی و خارجی بپردازند. شرکتهای تعاونی مزبور، که در ایران به نام «شرکت تعاونی تأمین نیاز تولیدکنندگان» نامگذاری شده است در پرتو ارزشهای والای تعاونی و اصول ۷ گانه بین‌المللی آن و با استفاده از مشارکت‌های فکری، مالی و اقتصادی اعضا خود و با استخدام افراد تحصیلکرده و متخصص و ایجاد آزمایشگاه و واحدهای R&D متناسب با شرایط تکنولوژیک روز، و نیز با برخورداری از فضای سینرژیک ناشی از مشارکت اعضا خود و بالاخره با حمایت‌های مالی و فنی و قانونی دولت به تأمین نیازهای مشترک اعضا خود، که معمولاً هریک از اعضا به تنهایی از تأمین و تحقق آنها عاجزند، اقدام می‌کند. نمونه‌ها و مصادیق زیادی از این نوع تعاونی‌ها برای واحدهای SME در ایران وجود دارد که به ذکر چند مورد آنها اقدام می‌شود.

لازم به توضیح است که در ایران براساس اصل ۴۲ قانون اساسی، اقتصاد کشور مبتنی بر سه بخش اقتصاد دولتی، تعاونی و خصوصی است و در حال حاضر از ۶۰۰۰۰ شرکت تعاونی به بیش از ۱۵ میلیون نفر عضو و ۱/۵ میلیون نفر شاغل وجود دارد. همچنین در حال حاضر بیش از ۴۶۰۰ شرکت تعاونی تأمین نیاز تولیدکنندگان، مدل پیشنهادی این گزارش،

واحدهای بزرگ صنعتی با برخورداری از سرمایه‌گذاری‌های بیشتر، تجهیزات تکنولوژیک، تسهیلات مالی و اعتبارات دولتی، رانتهای اقتصادی در زمینه انرژی و سایر منابع، در مقایسه با واحدهای کوچک صنعتی، که به طور عمده به روش سنتی به تولید کالا ادامه می‌دهند، از عملکرد نسبی برخوردار نمی‌باشند که دلایل عمده آن را بایستی در شیوه مدیریت و مالکیت واحدهای بزرگ از یک طرف و اندازه واحدهای اقتصادی از طرف دیگر جستجو نمود.

تکمیل و رنگ به شهرهای بزرگ کشور بپردازند. لذا شرکت تعاونی اقدام به تأسیس یک کارخانه تکمیل پارچه در محل شهر خسروشهر نموده است تا تولیدات پارچه اعضا در همان کارخانه با راحتی اعضا و به قیمت کمتر تکمیل و رنگ شود و سود آن نیز بین اعضا توزیع شود. کارخانه جدید تعاونی برای ۲۰۰ نفر ایجاد اشتغال خواهد نمود و تعاونی در نظر دارد که با افزایش کیفیت محصولات نسبت به صدور آنها به خارج از کشور اقدام کنند. به دلیل تأسیس شرکت تعاونی بسافندگان خسروشهر، وضعیت مالی و تولیدی اعضای شرکت در مقایسه با سالهای قبل به مراتب بهبود یافته و از میزان مهاجرت آنان به شهرهای بزرگتر کاسته شده است.

نمونه شماره ۲- شرکت تعاونی پسته

رفسنجان

پسته یک محصول کشاورزی بهار و پاییزی و خوشمزه ایران است که در بعضی از شهرهای ایران و بخصوص در شهر رفسنجان کشت می‌شود. در شهر رفسنجان که در جنوب شرقی ایران قرار گرفته است گروهی از پسته‌کاران کوچک از سال ۱۳۴۷ اقدام به تأسیس یک شرکت تعاونی نموده‌اند. این شرکت تعاونی که اکنون با داشتن ۷۰۰۰۰ پسته‌کار کوچک و متوسط به یک بنگاه بزرگ اقتصادی تبدیل شده است دارای آزمایشگاه و واحدهای تحقیق و توسعه و آموزش برای بهبود کیفیت محصول پسته اعضای خود، که از واحدهای SME هستند می‌باشد و با بهبود کیفیت محصولات تولیدی یکی از بزرگترین واحدهای صادرکننده پسته در جهان محسوب می‌شود. این شرکت ضمن تأمین نیازهای مشترک اعضا خود برای تولید پسته و با خرید محصولات اعضا و بسته‌بندی پسته تولیدی واحدهای مزبور، نسبت به بازاریابی، صادرات و فروش پسته در داخل و خارج کشور و نیز واردات تراکتور، ماشین‌آلات و دیگر ادوات مورد نیاز پسته‌کاران با شرایط مناسب اقدام می‌کند.

دارد و در آن ۲۰۰ نفر بافنده وجود دارند که در سال ۱۳۷۸ به صورت بنگاههای کوچک اقتصادی ۶۰ درصد در داخل منازل خود و ۴۰ درصد به صورت کارگاه کوچک به بافندگی اشتغال داشتند. کارگاههای مزبور با هدایت و آموزش اداره کل تعاون استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۷۹ به تأسیس یک شرکت تعاونی تأمین نیاز تولیدکنندگان اقدام کردند که فعلاً ۱۵۰ نفر از بافندگان مزبور عضو آن شده‌اند. این شرکت تعاونی علاوه بر خرید و تهیه مواد اولیه مورد نیاز اعضا خود به قیمت کمتر به فروش کالاهای تولیدی اعضا خود با شرایط بهتر به بازارهای مصرف اقدام می‌کند. همچنین چون تولیدکنندگان ناچار بودند که پارچه‌های تولیدی خود را برای

در ایران وجود دارد که به تأمین نیازهای مشترک ۵۸۲۰۰۰ واحد SME در ایران اقدام می‌کنند. در جداول شماره ۲ و ۳ آمار شرکت‌های تعاونی تأمین نیاز تولیدکنندگان برای رشته‌های تولیدی کوچک و متوسط ارائه شده است.

اینک علاوه بر آمارهای کلان که از تعاونیهای تأمین نیاز تولیدکنندگان SME در ایران عرضه شد، به ذکر سه مورد نمونه به صورت «بررسی موردی» در بخشهای مختلف اقتصادی اقدام می‌شود تا اثرات مدل پیشنهادی برای توسعه توانمندیهای واحدهای SME بیشتر مشخص گردد.

نمونه شماره ۱- شرکت تعاونی بافندگان خسروشهر
خسروشهر در شمال غربی ایران قرار

نمونه شماره ۲- شرکت تعاونی تولیدکنندگان صنایع غذایی

این شرکت تعاونی در شهر تهران قرار گرفته و تعداد ۱۸۰ کارخانه کوچک و متوسط صنایع غذایی عضو آن هستند. این شرکت تعاونی مواد اولیه مورد نیاز اعضای خود را از داخل و خارج کشور با قیمت‌های مناسب و به صورت گروهی و کلی تهیه می‌کند و نسبت به فروش کالاهای کارخانه‌های عضو در خارج از کشور با مارک استاندارد Teska اقدام می‌کند. این شرکت تعاونی برای پاسخگویی به نیازهای مشترک اعضای خود دارای واحدهای تحقیق و توسعه، حله، پرورش، تکنولوژی اطلاعاتی و... بوده و با استخدام افراد متخصص و آشنا به بازاریابی و صادرات و شرکت در نمایشگاه‌های داخلی و بین‌المللی نیازهای مشترک اعضای خود را که تولید با کیفیت بهتر و فروش آن در سراسر جهان می‌باشد برآورد می‌سازد.

سه نمونه‌ای که به اختصار معرفی شد و مشابه آنها در کشور بسیار وجود دارد، توانسته‌اند در عمل حاصل و یافته‌های زیر را برای واحدهای SME اعضای خود به دست آورند و باعث توسعه کمی و کیفی توانمندی‌ها و قابلیت اعضای خود شوند.

۱- تشکیل شرکت تعاونی برای اعضای باعث ایجاد اشتغال جدید شده و افراد متخصص و با توسعه منابع انسانی بالاتر در خدمت اهداء، مشترک اعضای قرار گرفته است.

۲- شرکت تعاونی برای خرید و تهیه مواد اولیه و فروش محصولات اعضای خود واسطه‌ها را حذف کرده و به طور مستقیم به بازارهای تولید و مصرف اتصال یافته است.

۳- به دلیل حذف واسطه‌ها و فروش از تولید به مصرف داشتن واحدهای R&D و آموزش، قیمت تمام شده محصولات آنها کاهش و متقابلاً کیفیت محصولات آنها ارتقاء یافته است و به هدف Fair Price که از اهداف تعاونیها می‌باشد نزدیک شده است.

۴- شرکت تعاونی علاوه بر تأمین نیازهای مشترک اعضای خود، سود

واحدهای SME باید در گروههای همگن و در سطوح جغرافیایی مختلف برای عملی کردن نیازهای مشترک خودشان، یعنی تحقیق، توسعه، آموزش، تکنولوژی، بسته‌بندی، صادرات و... یک شرکت تعاونی تأسیس نمایند و ضمن حفظ هویت خصوصی خود و با سرمایه‌گذاری خود در تعاونی مزبور به توسعه و ارتقاء توانمندی‌ها و قابلیت‌های خود برای حضور موفق در بازارهای داخلی و خارجی بپردازند.

حاصل را بین اعضای خود توزیع مجدد نموده و در جهت تحقق عدالت اقتصادی حرکت کرده است.

۵- مشارکت اقتصادی اعضای در قالب شرکت تعاونی باعث حضور بیشتر آنها در

اقتصادی شده است.

۶- نتایج اقدامات شرکت تعاونی باعث توسعه توانمندیهای واحدهای SME شده و توان آنها را برای انجام رقابت و حضور در بازارهای داخلی و خارجی بیشتر کرده است.

به عنوان کلام آخر اینکه مدل پیشنهادی برای توسعه توانمندی‌های بالقوه واحدهای SME به صورت بالفعل نه تنها در کشور ایران بلکه در اکثر کشورهای که واحدهای SME آنها دارای نیازهای مشترک می‌باشند و این نیازها به تنهایی توسط تک‌تک اعضای قابل تأمین نیست، قابل مطالعه و پیاده کردن می‌باشد.

با توجه به مباحث و پیشنهاداتی که در گروه کشورهای عضو D-8 و G-15 برای همکاری و تبادل تجارب و کالا و خدمات بین SMEهای کشورهای عضو مطرح شده است. بدیهی است که این همکاریها بین شرکتهای تعاونی تأمین نیاز واحدهای SME بهتر می‌تواند انجام گیرد تا مستقیماً بین خود SME ها، چرا که واحدهای SME در عمل به دلیل کوچکی اندازه و امکانات قادر نیستند با هم‌تاهای خود در داخل کشور و بخصوص در سایر کشورها تبادل تجربه و کالا بنمایند و حال آنکه تعاونیهای تأمین نیاز تولیدکنندگان مثلاً صنایع غذایی در دو یا چند کشور به نحو بهتری می‌توانند این پیشنهاد گروههای D-8 و G-15 را برآورده و عملی نمایند. همچنین ایجاد بانکهای اطلاعاتی شبکه‌ای بین SME های کشورهای مختلف از طریق این تعاونیها به نحو بهتری قابل پیاده شدن می‌باشد.

منابع:

- ۱- نتایج سرشماری از فعالیتهای اقتصادی - مرکز آمار ایران - سال ۱۳۷۳
- ۲- گزارشهای آماری تعاونیها در ایران - وزارت تعاون
- ۳- تعاون و توسعه - سال ۱۳۷۷ - از انتشارات وزارت تعاون
- ۴- نقش و جایگاه بنگاههای اقتصادی کوچک و متوسط در کشورهای جهان - وزارت تعاون - ۱۳۷۹